

א. שחיטת הבהמה – לתנא קמא: אינה מכשרת את הבשר. לר' שמעון: מכשרת (משום שמתרת את הבשר לאכילה. רש"י ותוס' והכשר זה אינו אלא מדרבנן. ר"ן כאן ותוס' עג:).

ב. דם שחיטה – לחכמים: מכשיר (תשפכנו כמים – הוקש למים). לר' שמעון: אינו מכשיר, (שלא הוקש למים אלא לענין דינים התלויים בשפיכה, ולא לענין הכשר. תוס').

לדעת חכמים, הדם שניתז במהלך השחיטה, ונתקנה מן האכל לפני גמר השחיטה – נחלקו החכמים אם הוא מכשיר (רבי, שישנה ל'שחיטה' מתחילה ועד סוף, ואפילו נגע שרץ לפני גמר השחיטה – נטמא. חז"א. וע' שלמי שמעון), אם לאו (ר' חייא – אליבא דרב פפא. ולרב אשי – הרי זה ספק לר' חייא, ותולין, לא אוכלים ולא שורפים). והכריע ר' אושעיא כר' חייא (מפני צירוף דעת ר' שמעון שדם שחיטה אינו מכשיר כלל).

יש דעת אמוראים שלר' שמעון דם מכשיר. ולא שמיע לה הברייתא הדכא. עפ"י תוס' כז: ד"ה ומר. וע' אור שמח – הל' טומאת אכלין ב,ז).

אינו נחשב דם שחיטה אלא זה שהנפש יוצאה בו, אבל דם התמצית אינו קרוי 'דם' ואינו מכשיר. תוס' עפ"י פסחים טז. יש שכתבו שדם קילוח אינו מכשיר בשחיטה. ע' לשון רבנו גרשום והרמב"ם (טו"א יב,ג). ואולם עתוס' (כאן ובכריתות כב.) ובחודשי הנצי"ב.

ג. דם חללים – מכשיר. (ודם חללים ישתה – החשיבו הכתוב משקה).

לרש"י, היינו אף בבהמה, דם הריגתה מכשיר. ועוד כתב (קכא). שאין נקרא דם חללים אלא בהריגה ע"י גסטרא בצואר. שאר הראשונים חולקים, שאין 'דם חללים' אלא באדם, אבל בבהמה – הרי זה כדם מכה. ועוד כתבו התוס', שגם מקום בית השחיטה בכלל 'צואר' הוא, ולאו דוקא בעריפת גסטרא. אינו נחשב 'דם חללים' אלא הדם שלאחר הקילוח, אבל דם הקילוח אינו דם חללים, (אם משום שאין הנפש יוצאה בו, שאינה יוצאה אלא מטיפה המשחרת ואילך, וכדעת ריש לקיש בכריתות ודלא כר' יוחנן. רש"י ור"ן. אם משום שאין קרוי דם חללים אלא היוצא לאחר מיתה, שכבר נעשה 'חלל'. תוס'). וכתב מהרש"א שמשמע בתוס' שדם קילוח אינו מכשיר אפילו לחכמים, וגרע מדם מכה דלהלן. והחזו"א (ריד) צדד בדבר. ע"ש. וב'קובץ ענינים' תמה מצד הסברא).

ד. דם המת – לחכמים, מכשיר (מכשירין ו,ו). שלאחר שגילה הכתוב שגם דם שחיטה מכשיר, הרי ש'דם חללים' לאו דוקא, ומה לי קטלה אדם מה לי קטלה מלאך המת. עפ"י ראשונים). לר' שמעון – אינו מכשיר, (שאיין לך אלא מה שנאמר בו, 'דם חללים').

לרש"י, המדובר בבהמה שמתה. ולתוס' – באדם שמת.

ה. דם מגפה – ר' שמעון אומר: אינו מכשיר (שלא נתחדש להחשב משקה אלא 'דם חללים'). ולחכמים – מכשיר. (והוכיחו בתוס' שלא נחלקו אלא באדם, אבל בבהמה – גם לחכמים אינו מכשיר. ולשיטת רש"י צ"ע).

דף לו

- סו. א. דם של פסולי המוקדשין שנפדו – האם הוא מותר בהנאה?
ב. מהו המושג 'חיבת הקדש', והאם הוא מדאורייתא או מדרבנן?

ג. קדשים שנטמאים ללא הכשר ע"י משקה – האם הם מטמאים במגעם דברים אחרים, או שמא לא נפסלו אלא הם בלבד?

א. דם פסולי המוקדשין מותר בהנאה ואינו טעון קבורה (כמים). והוצרך הלימוד לדם שיצא מחיים, קודם שנשחט הרוב, שמותר ואינו דומה לחלב שלהם. תוס'.

ב. אעפ"י שאין אכל מקבל טומאה אלא זה הראוי לאכילה ושהוכשר ע"י משקה – בקדשים אין הדבר כן, אלא אפילו עצים ולבונה שאינם אכילים – יכולים לקבל טומאה, חיבת הקדש מכשרתן ועושותן אכל. ואמרו בסוגיא שהוא דין דאורייתא. (והבשר – לרבות עצים ולבונה).

וכן שאר הקדשים (שנתקדשו קדושת הגוף ע"י כלי. רש"י תוס'. ע' מנחות קא) – הרי הם מקבלים טומאה אעפ"י שלא הוכשרו ע"י משקה, חיבת הקודש מכשרתם. וגם זה הוא דין תורה, ונפקא מינה – שאם נטמאו, דינם בשריפה. ואילו לא היתה זו אלא טומאה מדרבנן, היו תולין ולא שורפין.

(הרמב"ם ט"א י"ז) פסק שמהתורה צריך הכשר, וחיבת הקדש אינה מכשרת אלא מדבריהם. וע' בפסחים לה. מאידך לענין לבונה משמע ברמב"ם שחיבת הקודש מועילה מדאורייתא, (אך לא לענין עצים). ע' במפרשים ובמובא בזבחים לד. וע"ש בדף מו לענין חיוב האוכלים בטומאה. וע"ע רש"י ותוס' מנחות כא. קא. ובמנ"ח (קמה, ו) חידש שלדעת הרמב"ם עצים ולבונה צריכים הכשר מים מן התורה.

בפרה אדומה, אם חיבת הקודש דאורייתא או דרבנן – ע' תוס' כאן; שו"ת הרשב"א לב; טו"א חגיגה כג. יש מן האחרונים שיצא לחדש, שכלי שרת מקבלים טומאה מאכלים ומשקים מדין חיבת הקודש, שהרי הם כאכל, וכעצים ולבונה. (צל"ח פ"ק דפסחים אות קלב) ויש שחלקו על כך. ע"ש באות קלג; מנ"ח סוף מצוה קס. וע' שו"ת הרשב"א לב, שאין חיבת הקודש עושתן כאוכלין ממש, ואין זו טומאת אוכלין, אלא לומר שמקבלים טומאה אע"פ שאינם אכל).

ג. נסתפק ריש לקיש האם צריך של מנחות (- חלק יבש, שלא הוכשר ע"י משקה. וה"ה בשר קדש שלא בא במים. תוס'). האם הוא עושה ראשון ושני במגעו. ובארו בגמרא שלא נסתפק אלא בדאורייתא, אם מטמא את מגעו מן התורה (וקדשים הנוגעים בו דינם בשריפה) אם לאו, אבל מדרבנן – ודאי הוא עושה ראשון ושני (והנוגע בו – לא יאכל). ועלה הספק ב'תקו'. (ובירושלמי (חגיגה ג, ב) פשטו לקולא, מיתור הכתוב). (עצים ולבונה שנטמאים מפני חיבת הקודש, פשוט שאין עושים ראשון ושני. שטמ"ק אות ז, מכת"י. וע' שלמי שמעון).

דף לז

סז. א. השוחט בהמה מסוכנת – האם היא מותרת באכילה, ומניין?

ב. האוכל חלב של נבלה או טרפה – משום כמה איסורים הוא חייב?

ג. היכי דמי 'מסוכנת'?

א. המסוכנת אינה נאסרת באכילה. (ולא תאמר זאת החיה אשר תאכלו ומסוכנת לאו חיה היא – שמכך שהוצרך הכתוב ללמד שאיסור נבלה חל על איסור חלב, משמע שלא נאסרה קודם שנתנבלה משום 'מסוכנת', שאם מסוכנת אסורה, הרי כבר גילה הכתוב שאיסור טרפה (ובכלל זה מסוכנת) חל על איסור חלב, ושוב א"צ להשמיענו בנבלה, שהרי כל נבלה היתה מסוכנת. וגם אם תמצוי לומר שנתנבלה ע"י גיסטרא לא היתה מסוכנת אפילו שעה אחת ('אבע"א') – עדיין מדוע ייתר הכתוב וחלב נבלה וחלב